

کنش صادقانه و عوامل موثر بر آن:

◇ رویارویی عاملیت و ساختار در نهاد علم

سمانه سادات سدید پور^۱
فروغ الصباح شجاع نوری^۲

چکیده

هدف: این پژوهش کوششی در بررسی منشأ کنش صادقانه- غیر صادقانه است و این پرسش را مطرح می کند که از بین دو گانه عاملیت و ساختار، کدام یک به کنش صادقانه می انجامد. **روش:** روش مطالعه در این پژوهش، پیمایش مقطعی بود. جامعه آماری ۱۱۰ نفر از دارندگان مدرک کارشناسی ارشد بودند که در مقطع کارشناسی در دانشکده علوم ارتباطات دانشگاه علامه طباطبایی تحصیل کردند. تعداد ۱۰۰ پرسشنامه به طور کامل بازگشت. شیوه نمونه گیری به شیوه تصادفی ساده بود. ابزار گردآوری داده، پرسشنامه محقق ساخته بود که بر اساس تجربیات شرکت کنندگان از کنش صادقانه و غیر صادقانه به دست آمد. داده ها با کمک نرم افزار اس.پی.اس.اس- ویرایش ۱۶ پردازش شده اند. آلفای کرونباخ ۰.۷ به دست آمد. **یافته ها:** در کنش صادقانه، تأثیر عاملیت با 1.4 ± 0.54 بیش از ساختار 1.2 ± 0.4 است و در کنش غیر صادقانه اهمیت ساختار (1.3 ± 0.4) از عاملیت (1.2 ± 0.4) بیشتر است. ۴۱.۷ درصد آموزش دیدگان به همزمانی تأثیر ساختار و عاملیت اشاره دارند. همچنین یافته ها معناداری متغیرهای زمینه ای را تأیید می کند. **نتیجه گیری:** پژوهش نشان داد ۴۱.۷ درصد شرکت کنندگان به تأثیر گذاری توأمان عاملیت و ساختار اذعان دارند. این در حالی است که پژوهشهای پیشین تنها به یکی از دو عامل ساختار و عاملیت توجه داشتند. این مطالعه نشان داد بیشتر افرادی که کنش غیر صادقانه انجام می دهند، فرافکنی می کنند.

واژگان کلیدی: آموزش عالی، کنش صادقانه، ساختار، عاملیت، فرافکنی.

◇ دریافت مقاله: ۹۲/۰۷/۰۱؛ تصویب نهایی ۹۳/۰۱/۲۸.

۱. کارشناس ارشد پژوهش علوم اجتماعی (نویسنده مسئول) / آدرس: تهران، خیابان ده ونک، دانشگاه الزهراء(س) / نمابر:

Email:sama.sadid@gmail.com / ۸۸۰۴۹۸۰۹

۲. دکترای روان شناسی تربیتی استادیار، دانشگاه الزهراء(س).

الف) مقدمه و بیان مسئله

بیشتر افراد می‌پندارند راستگو هستند و انتظار هم ندارند کسی به آنها دروغ بگوید (مازار^۱ و همکاران، ۲۰۰۸). مفهوم عدم صداقت علمی، مفهومی گسترده است و به قشر ویژه‌ای محدود نیست. حتی ممکن است اعضای هیئت علمی را نیز درگیر کند (امیری و خامسان، ۱۳۹۰)؛ به طوری که بررسی‌ها نشان می‌دهد گرایش تحصیل‌کردگان در تعهد به ارزشهای آکادمیک بحث‌برانگیز است (محسنی تبریزی، ۱۳۸۰؛ فراستخواه، ۱۳۸۵؛ جان‌علیزاده چوب‌بستی و اکملی، ۱۳۸۷؛ اسلامی، ۱۳۸۸-۸۹؛ عزیزی، ۱۳۸۸-۸۹؛ عباسی، ۱۳۹۰؛ دلایی میلان و فریدونی، ۱۳۹۲) و اشاره دارند در دهه‌های اخیر پیوند علم و اقتصاد سبب نگرانی دانشمندان شده است؛ چرا که این پیوند ممکن است تحقیقات علمی را تابع منافع اقتصادی کند (ایمان و غفاری نسب، ۱۳۹۰: ۷۵-۶۶). اگر چه تا اواسط قرن بیستم، رفتار انحرافی^۲ جدی در علم نادر بود، اما با گذشت زمان اشرافیت علمی رشد کرد (زیتومپکا،^۳ ۲۰۰۷) و این رشد انحرافی از آنجا که اجتماع علمی ناگزیر از پیوند با جامعه است (ابراهیمی و بهنوی گدنه، ۱۳۸۹) و فساد دانشگاهی در نهایت نهاد آموزشی را فاسد می‌کند و به جامعه زیان می‌رساند (انگلو و لاند،^۴ ۲۰۱۱)، آینده کشورها را مورد تهدید قرار داده است (لینگن،^۵ ۲۰۰۶). به همین دلیل، امروزه رفتارهای انحرافی، تفاوت‌های فرهنگی و رسیدن به درک درست از مسئله اخلاق علمی^۶ در محیط‌های دانشگاهی بیش از گذشته مورد توجه است (استوارتر و هامل،^۷ ۲۰۱۱؛ بنت^۸ و همکاران، ۲۰۱۱؛ جونز،^۹ ۲۰۱۱؛ مارتین،^{۱۰} ۲۰۱۲)؛ تا آنجا که کنی^{۱۱} (۲۰۰۷) ضروری می‌داند مؤسسات دانشگاهی به ترویج فرهنگ درستکاری و صداقت دست یازند.

یکی از نخستین کسانی که از عبارت نگرش ذهنی استفاده کرد، هربرت اسپنسر^{۱۲} بود که بیان داشت برای داشتن نگرش صحیح، لازم است دربارهٔ باورهای انسانی بیشتر بدانیم (آپورت و همکاران، ۱۳۷۱). به دنبال نیل به این هدف، در بررسی رویارویی عاملیت و ساختار، واکاوی گزارش‌های خارجی، نشان می‌دهد پژوهشگران دو مقولهٔ عاملیت و ساختار را در تصمیم برای شرکت در رفتارهای انحرافی مؤثر می‌دانند. از نگاه گروه نخست، تصمیم داشتن و اراده، برای انجام کنش صداقت‌محور هنگام قرار گرفتن افراد در موقعیت‌های غیر اخلاقی بسیار حائز اهمیت است (شو^{۱۳} و همکاران، ۲۰۱۱).

1. Mazar
2. Deviant Behavior
3. Sztompka
4. Engler & Landau
5. Lingen
6. Scientific Ethics
7. Stowers & Hummel
8. Bennett
9. Jones
10. Martin
11. Kenny
12. Herbert Spencer
13. Shu

کنش صادقانه و عوامل مؤثر بر آن: رویارویی عاملیت و ساختار در نهاد علم ۲۱۱

مید^۱ و همکارانش (۲۰۰۹)، دریافتند معمولاً افراد میان خودخواهی و تمایل به عمل به شیوه اجتماعی مناسب، خودخواهی را انتخاب می‌کنند. البته در این میان میزان منفعتی که از شرکت در رفتار غیر اخلاقی برایشان به دست می‌آید، در تصمیم‌گیری افراد بسیار تأثیرگذار است. جنسن^۲ و همکارانش (۲۰۰۲) علت تقلب علمی را، گرایش فرد به یکی از دو سوی طیف (خویشترداری - تحمل انحراف) دانستند. این در حالی است که از نظر لاندل و همکارانش (۲۰۰۲) داشتن پیش‌زمینه در ارتکاب رفتارهای غیر اخلاقی نقش بسزایی ایفا می‌کند.

اما در قلمرو نگرش گروه دوم، تنها نیت صادقانه علمی کافی نیست (بوسر^۳، ۲۰۰۶). افراد علمی گاه بی‌اخلاقند؛ چون باور دارند مجازاتی در کار نیست (سلوین^۴، ۲۰۰۸). لینگن، وضع قوانین سختگیرانه‌تر و اجرای صادقانه قوانین را در کاهش این کنش مؤثر می‌داند (لینگن، ۲۰۰۶). در این میان، گروه سوم هم هستند که مسئله اخلاق را در هر دو بعد قابل بررسی می‌دانند. سالمونویچ^۵ (۲۰۰۸) در بررسی خود عنوان می‌کند هم افراد و هم شرایط تحمیل شده بر انتخاب ایشان در دو راهی‌های اخلاقی/غیر اخلاقی تأثیرگذارند. به نظر کریستینسن، مسائل غیر اخلاقی در علم تنها قابل کنترل است و نمی‌توان آن را کاملاً از بین برد (کریستینسن^۶، ۲۰۱۱). الین^۷ (۲۰۱۱)، با در نظر گرفتن رویکردی ترکیبی در رابطه با علم، اخلاق و آموزش بیان می‌کند که چنانچه از علم توقع راهکارهای خطاناپذیر نداشته باشیم، احتمال ارتکاب اعمال غیر اخلاقی کاهش می‌یابد و زیئومپیکا (۲۰۰۷) امید به شکل‌گیری یک علم خودتنظیم را ارائه می‌کند و امیدوار است که علم نفوذ خود را در جامعه به دست آورد. به عقیده او اگر به هوش باشیم، هنوز زمان برای نجات علم از فساد باقی است.

اهمیت دادن به موضوع اخلاق، موجب افزایش اطمینان نسبت به محیط دانشگاهی، انگیزه بیشتر، تلاش مضاعف، همدلی، احترام و گسترش جو فرهنگ علمی خواهد بود. (آراسه و همکاران، ۱۳۸۹)

به همین ترتیب، پژوهش‌های داخلی نیز به سه گروه از پژوهشگران بستگی دارند. گروه نخست که نقش ساختار را در نقض ملاحظات اخلاقی برجسته‌تر می‌کنند، به ابهام در نظام ارزشگذاری فعالیتهای علمی، ضعف توجه به شایسته‌سالاری و نبود متولی اجرایی در امر پژوهش تأکید دارند (طایفی، ۱۳۷۸؛ صدیق سروستانی، ۱۳۸۰؛ عبدالمهدی، ۱۳۸۱؛ قاضی طباطبایی و مرجایی، ۱۳۸۰؛ قاضی طباطبایی و ودادهیر، ۱۳۸۰؛ تراقی، ۱۳۸۲؛ زندی پور، ۱۳۸۴؛ ندیمی، ۱۳۸۴؛ اردشیر لاریجانی و همکاران، ۱۳۸۳؛ ذکائی، ۱۳۸۵؛ فراستخواه، ۱۳۸۵؛ قانعی راد، ۱۳۸۵؛ گل‌پرور و عریضی، ۱۳۸۵؛ توسلی و نجار نهاوندی، ۱۳۸۷؛ فراستخواه، ۱۳۸۷؛ گدازگر و علیزاده اقدم، ۱۳۸۷؛ برهانی و همکاران، ۱۳۹۲؛ وجدانی و همکاران، ۱۳۹۲؛ شاکری‌نیا، ۱۳۹۰) و

1. Mead

2. Jensen

3. Boser

4. Selwyn

5. Salmonowicz

6. Christensen

7. Elgin

۲۱۲ ♦ مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی ۵۹

گروهی دیگر، تعهد شخصی افراد به ارزشهای آکادمیک را تأثیرگذار می‌دانند و به تعصبات فردی، اشاره می‌کنند (شیروانی، ۱۳۸۰؛ کرمی، ۱۳۸۰؛ محسنی تبریزی، ۱۳۸۰؛ خالقی‌فر، ۱۳۸۱؛ بهروان، ۱۳۸۳؛ چلبی و کافی، ۱۳۸۳؛ قانع‌راد، ۱۳۸۳؛ جوادی یگانه و هاشمی، ۱۳۸۴؛ قانع‌راد و حسینی، ۱۳۸۴؛ مدنی و زاهدی، ۱۳۸۴). گروهی نیز میانه را می‌گیرند و هر دو عامل را به یک نسبت مهم می‌دانند. (رفع‌پور، ۱۳۸۱؛ نایی و آزادارمکی، ۱۳۸۵؛ آهنگری، ۱۳۸۶)

از آنجا که پژوهشها کمتر به مطالعه رویارویی عاملیت - ساختار پرداخته‌اند و به ویژه از بررسی اخلاق در زمینه‌های مختلف صرف نظر کرده‌اند، نقطه عزیمت این پژوهش، تعیین اولویت عاملیت و ساختار در مسئله کنش صادقانه - غیر صادقانه است. پژوهش حاضر در نظر دارد با استناد به تحلیل گروهی از دانش‌آموختگان آموزش عالی به دو هدف فرعی اکتشافی - توصیفی و تبیینی ذیل دست یابد. هدف اکتشافی - توصیفی این مطالعه به چگونگی نگرش آموزش‌دیدگان آموزش عالی نسبت به کنش صادقانه می‌پردازد و هدف تبیینی دلیل انتخاب ساختار یا عاملیت را مورد توجه قرار می‌دهد. بدین منظور، پژوهش تلاش می‌کند با کمک پرسشنامه محقق‌ساخته، به یک پایگاه داده دست یابد و سپس به پاسخگویی به پرسشهای ذیل متمرکز شود:

۱. از بین ساختار و عاملیت کدام یک در تبیین کنش صادقانه - غیر صادقانه، اولویت دارند؟ این انتخاب را چگونه می‌توان تبیین کرد؟
 ۲. در بین عوامل زمینه‌ای ذکر شده، چه عواملی در تعیین اولویت ساختار و عاملیت مؤثر هستند؟
 ۳. عوامل زمینه‌ای مورد بررسی چند درصد از علت تعیین اولویت عاملیت یا ساختار در گرایش آموزش‌دیدگان به کنش صادقانه - غیر صادقانه را تبیین می‌کنند؟
- به منظور پاسخ به پرسشهای مذکور، فرضیه ذیل تعیین می‌شود:
- به نظر می‌رسد عوامل زمینه‌ای ذکر شده در تعیین کنش صادقانه یا غیر صادقانه مؤثرند.
 - به نظر می‌رسد از نظر شرکت‌کنندگان، ساختار، منشأ کنش صادقانه است.
 - به نظر می‌رسد از نظر شرکت‌کنندگان، ساختار، منشأ کنش غیر صادقانه است.

ب) چارچوب نظری

پژوهش حاضر در چارچوب نظری خود، در کنار دیدگاه دینی، با بررسی نظریه‌های دورکیم، وبر، مرتن و بوردیو و با تمرکز بر نظریه فرافکنی درباره انتخاب کنش صادقانه یا غیر صادقانه بیان می‌کند که:

در تعابیر دینی، خداوند در آیه ۷۰ سوره احزاب می‌فرماید: «یا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اتَّقُوا اللَّهَ وَقُولُوا قَوْلًا سَدِيدًا»؛ ای کسانی که ایمان آورده‌اید! سخن راست و استوار گوید. به مفهوم صداقت، صادق (انصاری قمی، ۱۳۹۰: ۲۱۷) به معنای جدا کننده حقیقت از باطل اطلاق می‌شود و راستگو در آستانه نجات تصویر می‌شود:

کنش صادقانه و عوامل موثر بر آن: رویارویی عاملیت و ساختار در نهاد علم ۲۱۳

«الصَّادِقُ عَلَى شَفَا مَنجَاهٍ» (نهج البلاغه). اهمیت راستگویی به میزانی است که امام صادق (ع) توصیه می‌کند: «اخْتَبِرْهُمْ عِنْدَ صِدْقِ الْحَدِيثِ وَأَدَاءِ الْأَمَانَةِ» (کلینی، ۱۳۶۹: ۱۰۴)؛ ایمان افراد را با راستگویی و امانتداری آزمون کنید. در بیان احادیث، داشتن زبان راستگو، انسان را در مسیر انجام کنش پاکیزه (صادقانه) قرار می‌دهد؛ چنانچه امام کاظم (ع) فرموده‌اند: «مَنْ صَدَّقَ لِسَانَهُ زَكِيَ عَمَلُهُ» (ابن شعبه، ۱۳۸۲: ۳۸۸)؛ پس کسی که زبان راستگو داشته باشد، به مرور زبان کنش او نیز پاکیزه خواهد شد و همان طور که امام صادق (ع) فرمود: «الصَّادِقُ نُورٌ مُتَشَعِّعٌ فِي عَالَمِهِ»؛ صداقت و راستی، نوری است که عالم پیرامون خود را نورانی و روشن می‌کند (نوری، ۱۴۱۲: ۸۴). بنابر این، جامعه‌ای کمال‌گرا و در حرکت به سمت پیشرفت است که افراد آن جامعه، راستی را سرلوحه کار خود قرار دهند. دانشمندان چنین جامعه‌ای هرگز شکست نمی‌خورند و بدین ترتیب، منزلت جامعه علمی بالاتر می‌رود؛ چنانچه حضرت امیر (ع) فرمودند: راستگو باش. پس کسی که در گفتارش راستگو باشد، دارای قدر و منزلت خواهد بود (انصاری قمی، ۱۳۹۰: ۲۱۸). پس راستی به سلامت جامعه علمی و ایجاد اعتماد در مردم منتهی می‌شود.

نزد جامعه‌شناسان، صداقت به هنجار تعبیر می‌شود (هنریک،^۱ ۲۰۰۱). جامعه‌شناس فرانسوی امیل دورکیم،^۲ هنجار را از ناهنجار تفکیک کرد. او اشاره کرده است که این امکان وجود دارد که مسئله‌ای در سطح جامعه هنجارمند به نظر برسد، اما در سطح فردی بیمارگون باشد (دورکیم، ۱۹۸۲). از نظر او، اگر چه شخصیت فردی یکی از عناصر مهم حیات جامعه است، اما برای رسیدن به اخلاق علمی ابتدا باید ساختار را اصلاح کرد (دورکیم، ۱۳۸۱: ۲۹۷). وبر، فرد علمی را از برخورد های شخصی نهی می‌کند (وبر، ۱۳۸۲: ۲۴). به نظر بوردیو، ساختمان ذهنی فرد است که جهان اجتماعی را تولید می‌کند و هم خودش تولید شده جهان اجتماعی است (ریتر، ۱۳۷۴: ۷۱۶). از دید مرتن،^۳ سیستم پاداش‌دهی علم با تأکید بیمارگون بر ایجاد نوآوری، همچنین پنهان‌کاری در مراحل اولیه تولید دانش و خشونت بر سر برتری‌طلبی، به انحراف کنشی دانشمندان کمک می‌کند. از آنجا که محوری‌ترین دانشمندان امروز جهان اغلب خود نمی‌خواسته‌اند در این جایگاه باشند و جامعه علمی در این امر تأثیرگذار بوده، لازم است ابتدا نیت و کنش آنها را جداگانه مد نظر قرار دهیم. از این رو، بایسته است نخست بررسی شود که اولاً، هنجارهای مغایر در هر نهاد چگونه توسعه می‌یابد. ثانیاً، چگونه در نهاد علم، هنجارهای رقیب تولید می‌شود و در نهایت اینکه، نحوه تأثیرگذاری همزمان این دو گانگی‌ها بر زندگی دانشمندان ارزیابی شود. (مرتن، ۱۹۷۶)

1. Henrich
2. Durkheim
3. Merton

در بخش رابطه ساختار و عاملیت، این پژوهش به نظریهٔ فرافکنی نیز توجه دارد. فرافکنی^۱ مبحثی است در روان‌شناسی که در بررسی هم‌کنشی کاربرد داشته، معانی متعددی دارد (هولمز،^۲ ۱۹۶۸). نخست زیگموند فروید^۳ اصطلاح فرافکنی را به کار گرفت. در فراگردهای تاریخی، نخستین کاربرد و تحلیل آن به یونان باستان برمی‌گردد. فرافکنی ناظر به این نکته است که انسان از خود در برابر انگیزه‌های ناخوشایند با انکار ناخوشایندی‌ها در وجود خود به دفاع از خویش می‌پردازد و ناخوشایندی‌ها را به دیگران نسبت می‌دهد (فروید، ۱۹۸۸). به عنوان مثال، کسی که دروغ‌گوست، ممکن است به طور مداوم از دروغ‌گو بودن افراد دیگری که او را به دروغ‌گویی متهم می‌کنند، شکایت کند. به عبارتی؛ فرافکنی به معنای نسبت دادن ناآگاهانهٔ اعمال، عیبها و امیال ناپسند خود به دیگران (مک‌کی،^۴ ۲۰۰۰) است.

فرافکنی در معنای واژه‌ای آن، بر پرتاب کردن رو به بیرون یا رو به جلو دلالت دارد و به اسلوبی اشاره دارد که افراد به مدد آن، ایده‌ها، تصویرها و امیال را بر محیط بیرونی‌شان تحمیل می‌کنند. این بیرونی‌سازی مشتمل بر دریافت (ادراک) فعالیت عقلی، دریافت تصویرها و نشانه‌ها به عنوان واقعیت (مثلاً در رؤیا و خیالات) یا مکان‌یابی انگیزه‌ها و امیال موجود در درون «خود» (ایگو) در محدوده عین‌ها (ابژه)، مردم یا رویدادهای دیگر است (سولیان، ۱۳۸۵).

فرافکنی یکی از سازوکارهایی است که در مقابل نگرانی به کار می‌رود. در این معنی، خواسته‌ها و انگیزه‌های ناپذیرفتنی که بازشناخت آنها در «خود» ممکن است موجب ناراحتی شود، به دیگران نسبت داده می‌شود (نوابی‌نژاد، ۱۳۷۱). فرافکنی اجتماعی، «نسبت دادن حالتی از خود به شخص دیگری» (گلدمن،^۵ ۲۰۰۶: ۴۰) است. به نظر آدورنر، افراد پیشداوری‌ها، انگیزه‌ها و صفتهای متمایز خودشان را به برون‌گروهها (گروه غیر خودی) نسبت می‌دهند و در همان حال، حاضر نمی‌شوند بپذیرند که همین جنبه‌ها در مورد درون‌گروه (گروه خودی) مصداق دارد. (سولیان، ۱۳۸۵)

به همین دلیل، این مطالعه با پشتیبانی نظریات مطرح‌شده، به بررسی نگرش آموزش‌دیدگان نظام آموزش عالی به بررسی منشأ اثر دو هنجار رقیب در نهاد علم (کنش صادقانه و غیر صادقانه) و بررسی عوامل مؤثر بر آن می‌پردازد.

1. Projection
2. Holmes
3. Freud
4. Mackey
5. Goldman

ج) روش پژوهش

با توجه به هدف اصلی پژوهش که به تشخیص اهمیت ساختار و عاملیت در اخلاق و تعیین نگرش آموزش دیدگان به کنش صادقانه اختصاص دارد، بر اساس تعریفی که دواس (۱۳۹۲: ۱۳) در ماهیت پیمایش به بهره‌برداری از فنون مختلف اشاره کرده است، پژوهش حاضر نیز با استفاده از روش پیمایش به صورت مقطعی صورت می‌گیرد.

جامعه آماری، دانش‌آموختگان دانشگاهی‌اند که مقطع کارشناسی را در دانشکده علوم ارتباطات-علوم اجتماعی دانشگاه علامه طباطبایی گذرانده‌اند. از آنجا که هدف پژوهش حاضر دستیابی به شناخت عمیق‌تر از چگونگی و چرایی انتخاب کنشهای صادقانه در جامعه علمی است، نمونه‌گیری به شیوه تصادفی ساده صورت گرفت. انتخاب حجم نمونه به دو عامل کلیدی بستگی دارد. درجه دقت مورد نظر برای نمونه و میزان تغییرپذیری جمعیت برحسب خصوصیات اصلی مورد مطالعه که با توجه به همگنی جامعه آماری و حجم نمونه بر حسب خطای اندازه‌گیری در سطح اطمینان ۹۵ درصد با توجه به جدول دواس (۱۳۹۲: ۷۸) تعیین شد. تعداد نمونه در پژوهش حاضر ۱۱۰ نفر است.

برای گردآوری داده‌ها، فن پرسشنامه به کار رفت. ابزار گردآوری داده‌ها، پرسشنامه محقق‌ساخته کنش صادقانه است که به پوشش بحث کنش صادقانه و غیر صادقانه در تقابل دو وجه عاملیت-ساختار می‌پردازد. برای تهیه این پرسشنامه، ابتدا داده‌های کیفی از شرکت‌کنندگان درباره تجربیات ایشان از کنش صادقانه و غیر صادقانه استخراج شده است (۱۵۱ عبارت). سپس برخی از گزاره‌ها به ساختار و بخشی به عاملیت و بخشی به هر دو اشاره داشت که در تدوین نهایی با مشورت صاحب‌نظران مختلف، شرکت‌کنندگان و اساتید و تحلیل آماری به ۲۴ گزاره تقلیل یافت. پاسخهای شرکت‌کنندگان با کمک نرم‌افزار اس.پی.اس.اس./ ویرایش ۱۶، پردازش می‌شود و ارتباط پاسخهای ارائه شده با ویژگی‌های جمعیتی پاسخگویان به صورت توصیفی و تبیینی مورد تحلیل قرار می‌گیرد. واحد مشاهده، فرد است. به منظور پردازش داده‌ها، آماره‌های توصیفی شامل فراوانی، درصد، درصد معتبر و آماره‌های استنباطی نظیر مقایسه میانگین‌ها و تحلیل رگرسیون به کار می‌روند. در مورد پایایی و روایی پرسشنامه از مشورت اساتید بهره‌برداری شده است. آلفای کرونباخ پرسشنامه، ۰.۷ به دست آمد.

(د) یافته‌ها

جدول ۱: ویژگی‌های جمعیت نمونه

درصد معتبر	فراوانی		
۱۶.۳۶	۱۸	مرد	جنسیت
۸۳.۶۳	۸۱	زن	
۶۸.۱۸	۷۵	مجرد	وضعیت تأهل
۳۰	۳۳	متاهل	
۲۱.۸	۲۴	متولد تهران	محل سکونت
۵۴.۵۴	۶۰	متولد غیر از شهر تهران	
۷۳.۶	۸۱	شاغل	وضعیت اشتغال
۲۴.۵	۲۷	غیر شاغل	
۴۹.۱	۵۴	دارای سفر مطالعاتی خارجی	سفر مطالعاتی
۴۹.۱	۵۴	بدون سفر مطالعاتی خارجی	
۱۶.۳۶	۱۸	موفق به اخذ جایزه رسمی	جایزه رسمی
۸۱.۸	۹۰	بدون اخذ جایزه رسمی	
۱۰۰			کل

۱. تحلیل توصیفی

به منظور ارائه تحلیل توصیفی، ابتدا با ارائه پرسش بازپاسخ، نظر شرکت‌کنندگان درباره علت انحرافات علمی دریافت شد و سپس پاسخهای ارائه شده به تفکیک اهمیت عاملیت یا ساختار در دو گروه مشخص شد. در مرحله بعد، اهمیت ساختار و عاملیت در سه گزینه کم، متوسط و زیاد تفکیک شدند. به این ترتیب:

جدول ۲: بررسی نگرش آموزش‌دیدگان نظام آموزش عالی به کنش صادقانه-غیر صادقانه

کنش غیر صادقانه	کنش صادقانه	
۱.۲ ± ۰.۴	۱.۴ ± ۰.۵۴	عاملیت
۱.۳ ± ۰.۴	۱.۱ ± ۰.۲	ساختار

در انجام کنش صادقانه میزان تأثیرگذار دانستن عاملیت از نگاه آموزش‌دیدگان نظام آموزش عالی 1.4 ± 0.54 بوده است؛ در حالی که میزان توجه به ساختار 1.2 ± 0.4 است. در انجام کنش غیر صادقانه، ساختار با 1.3 ± 0.4 از عاملیت با 1.2 ± 0.4 با اهمیت تر دانسته شده است. در مجموع، همان طور که در جدول ۳ نشان داده شده، ۴۱.۷ درصد از شرکت‌کنندگان در پژوهش اشاره کرده‌اند که ساختار و عاملیت به

کنش صادقانه و عوامل موثر بر آن: رویارویی عاملیت و ساختار در نهاد علم

صورت همزمان در نگرش افراد تأثیر دارند. اما شرکت کنندگان در پژوهش، منشأ نوع کنش صادقانه یا غیر صادقانه را در درجه اول، ساختار جامعه علمی می دانند.

جدول ۳: نگرش آموزش دیدگان نسبت به اولویت عاملیت یا ساختار در انجام کنش صادقانه - غیر صادقانه در آموزش عالی

متغیر	فراوانی	درصد	درصد معتبر	درصد تراکمی
عاملیت	۳۰	۲۷.۸	۲۷.۸	۲۷.۸
هر دو	۴۵	۴۱.۷	۴۱.۷	۶۹.۴
ساختار	۳۳	۳۰.۶	۳۰.۶	۱۰۰
	۱۰۸	۱۰۰	۱۰۰	

عوامل زمینه‌ای: در این پژوهش عوامل زمینه‌ای وضعیت تأهل، جنسیت، وضعیت اشتغال، مقاله علمی، سفر خارجی، محل تولد و دریافت جایزه در سطح اسمی بررسی شد و اولویت هر یک از این گروهها در شناخت منشأ کنش صادقانه - غیر صادقانه با یکدیگر مقایسه شدند.

طبق جدول ۴؛ ۶۶.۷ درصد از شرکت کنندگان مجرد، منشأ کنش صادقانه - غیر صادقانه را ترکیبی از عاملیت و ساختار می دانند؛ در صورتی که ۳۷.۰۴ درصد از افراد متأهل، شرکت کننده در این پژوهش، نیز ترکیب عاملیت - ساختار را به عنوان عامل اصلی در گرایش افراد به سمت انحرافات اخلاقی در علم تأثیر گذار می دانند.

اهمیت ساختار در نگاه متأهلین بیشتر از اهمیت عاملیت است. افراد شاغل و بیکار نیز همزمان به ترکیب عاملیت - ساختار اهمیت می دهند. افراد شاغل، به عاملیت به عنوان منشأ اثر توجه می کنند (۳۳.۳ درصد در توجه به افراد شاغل عاملیت در مقابل ۲۹.۶ درصد در توجه به ساختار)، اما کسانی که شاغل نیستند به ساختار بیشتر اهمیت می دهند (۳۳.۳ درصد توجه افرادی که شاغل نیستند به ساختار در مقابل ۱۱.۱ درصد توجه به عاملیت).

۵۴.۵ درصد از افرادی که کمتر از سه مقاله دارند، به ساختار و عاملیت توجه می کنند؛ اگر چه عاملیت در نظر آنها با اهمیت تر است و افرادی که بیش از سه مقاله دارند، اهمیت ساختار را در کنش صادقانه یا غیر صادقانه تعیین کننده می دانند.

افرادی که سفر خارجی نداشته‌اند، به تأثیر همزمان عاملیت و ساختار توجه کرده‌اند. بیشتر تهرانی‌ها به عاملیت توجه می کنند؛ اما کسانی که در شهر تهران متولد نشده‌اند، به تأثیر ساختار توجه نشان می دهند. همچنین کسانی که تاکنون موفق به دریافت جایزه نشده‌اند، اهمیت ساختار را منشأ اثر در کنش آموزش دیدگان در نظام آموزش عالی می دانند.

جدول ۴: بررسی متغیرهای زمینه‌ای به تفکیک نگرش آموزش‌دیدگان نظام آموزش عالی به کنش صادقانه

متغیرهای زمینه‌ای		عاملیت		ترکیبی		ساختار		جمع	
		درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی	درصد	فراوانی
وضعیت تأهل	مجرد	۳	۱۶.۷	۱۲	۶۶.۷	۳	۱۶.۷	۱۸	۱۰۰
	متأهل	۲۴	۲۹.۶	۳۰	۳۷.۰۴	۲۷	۳۳.۳۳	۸۱	۱۰۰
جنسیت	مرد	۱۸	۲۴	۳۰	۴۰	۲۷	۳۶	۷۵	۱۰۰
	زن	۱۲	۳۶.۴	۱۵	۴۵.۴۵	۶	۱۸.۲	۳۳	۱۰۰
وضعیت اشتغال	شاغل	۲۷	۳۳.۳	۳۰	۳۷.۴	۲۴	۲۹.۶	۸۱	۱۰۰
	غیر شاغل	۳	۱۱.۱	۱۵	۵۵.۶	۹	۳۳.۳۳	۲۷	۱۰۰
مقاله علمی	کمتر از ۳	۶	۱۸.۱۸	۱۸	۵۴.۵	۹	۲۷.۳	۳۳	۱۰۰
	۳ و بالاتر	۱۸	۳۳.۳	۱۵	۲۷.۸	۲۱	۳۸.۹	۵۴	۱۰۰
سفر خارجی	دارد	۱۸	۳۳.۳	۱۸	۳۳.۳	۱۸	۳۳.۳۳	۵۴	۱۰۰
	ندارد	۱۲	۲۲.۲	۲۷	۵۰	۱۵	۲۷.۸	۵۴	۱۰۰
محل تولد	تهران	۱۲	۵۰	۹	۳۷.۵	۳	۱۲.۵	۲۴	۱۰۰
	غیر تهرانی	۱۵	۲۵	۲۱	۲۵	۲۴	۴۰	۶۰	۱۰۰
جایزه	دارد	۶	۳۳.۳	۶	۳۳.۳	۶	۳۳.۳	۱۸	۱۰۰
	ندارد	۲۴	۲۶.۷	۳۹	۴۳.۳	۲۷	۳۰	۹۰	۱۰۰

۲. تحلیل استنباطی

یک (تحلیل عوامل زمینه‌ای): در این پژوهش عوامل زمینه‌ای مانند جنسیت، محل سکونت، وضعیت تأهل، مسافرت مطالعاتی، تعداد مقالات علمی- پژوهشی، داشتن جایزه و منتشر کردن کتاب در سطح اسمی بررسی شد و اولویت هر یک از این گروه‌ها در شناخت منشأ کنش صادقانه - غیر صادقانه با یکدیگر مقایسه شدند. بدین ترتیب، همان‌طور که جدول بازنمود داده‌های پردازش شده است:

از بین متغیرهای زمینه‌ای آزمون تی، مقایسه میانگین رابطه معنادار متغیرهای زمینه‌ای وضعیت تأهل، جنسیت، وضعیت اشتغال، مقاله علمی، سفر خارجی، محل تولد و دریافت جایزه را تأیید می‌کند. بررسی آزمون مقایسه میانگین، رابطه جنسیت و وضعیت تأهل را در تعیین اولویت عاملیت و ساختار تأیید می‌کند.

کنش صادقانه و عوامل موثر بر آن: رویارویی عاملیت و ساختار در نهاد علم ۲۱۹

جدول ۵: آزمون تی مقایسه میانگین

					95% Confidence Interval of the Difference	Test Value = 0
		Mean Difference	Sig. (2-tailed)	Df	t	
۱.۳۹۳۸	۱.۲۱۷۳	۱.۳۰۵۵۶	۰.۰۰۰	۱۰۷	۲۹.۳۱۷	جنسیت
۱.۸۹۵۵	۱.۷۴۰۹	۱.۸۱۸۱۸	۰.۰۰۰	۹۸	۴۶.۶۶۷	وضعیت تأهل
۱.۳۳۳۰	۱.۱۶۷۰	۱.۲۵۰۰۰	۰.۰۰۰	۱۰۷	۲۹.۸۶۱	وضعیت اشتغال
۱.۸۱۲۹	۱.۶۱۵۷	۱.۷۱۴۲۶	۰.۰۰۰	۸۳	۳۴.۵۷۲	محل تولد
۳.۵۶۱۳	۲.۴۹۴۳	۳.۰۲۷۷۸	۰.۰۰۰	۱۰۷	۱۱.۲۵۱	مقاله علمی- پژوهشی
۶.۰۶۸۴	۴.۶۵۳۹	۵.۳۶۱۱۱	۰.۰۰۰	۱۰۷	۱۵.۰۲۷	سفر خارجی
۱.۹۰۴۸	۱.۷۶۱۹	۱.۸۳۳۳۳	۰.۰۰۰	۱۰۷	۵۰.۸۸۶	جایزه

همچنین بررسی آزمون کای اسکوار نشان می‌دهد متغیرهای زمینه‌ای وضعیت تأهل، جنسیت، وضعیت اشتغال، مقاله علمی، سفر خارجی، محل تولد و دریافت جایزه با نگرش آموزش‌دیدگان نظام آموزش عالی به کنش صادقانه رابطه معنادار دارد.

جدول ۶: بررسی رابطه همبستگی عوامل زمینه‌ای

	جنسیت	وضعیت تأهل	وضعیت اشتغال	محل تولد	مقالات علمی- پژوهشی	سفر غیر مطالعاتی	جایزه
Chi-Square	۱۶.۳۳۳	۴۰.۰۹۱	۲۷.۰۰۰	۱۵.۴۲۹	۵۵.۳۳۳	۴۴.۶۶۷	۴۸.۰۰۰
df	۱	۱	۱	۱	۴	۳	۱
Asymp. Sig.	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰	۰.۰۰۰

تحلیل رگرسیون عوامل زمینه‌ای نشان می‌دهد ۴۲.۷ درصد از عوامل تأثیرگذار توسط متغیرهای مورد بررسی تبیین می‌شوند و می‌توان معادله رگرسیون ذیل را به دست آورد:

جدول ۷: Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
۱	.۴۲۷ ^a	.۱۸۲	.۱۰۰	۰.۷۴۸۹۰

تابع رگرسیون نشان می‌دهد از بین متغیرهای زمینه‌ای، محل تولد و تعداد مقالات با نگرش آموزش‌دیدگان نظام آموزش عالی به کنش صادقانه ارتباط دارند.

جدول ۸: تحلیل رگرسیون

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	T	Sig.
	B	Std. Error	Beta		
1 (Constant)	۲.۲۴۶	۰.۷۵۰		۲.۹۹۶	۰.۰۰۴
جنسیت	-۰.۰۶۲	۰.۲۰۲	-۰.۰۳۷	-۰.۳۰۸	۰.۷۵۹
وضعیت تأهل	-۰.۲۲۰	۰.۲۴۹	-۰.۱۱۱	-۰.۸۸۳	۰.۳۸۰
وضعیت اشتغال	-۰.۲۹۵	۰.۲۷۰	-۰.۱۶۷	-۱.۰۹۴	۰.۲۷۸
محل تولد	۰.۵۸۲	۰.۲۱۶	۰.۳۴۲	۲.۶۹۷	۰.۰۰۹
تعداد مقالات	-۰.۱۰۹	۰.۰۴۵	-۰.۲۹۲	-۲.۴۲۴	۰.۰۱۸
سفر خارجی	۰.۰۱۷	۰.۰۲۹	۰.۰۷۸	۰.۵۸۵	۰.۵۶۱
جایزه	-۰.۱۰۷	۰.۲۶۴	-۰.۰۵۴	-۰.۴۰۵	۰.۶۸۷

به این ترتیب معادله زیر را می‌توان تعریف کرد:

نگرش آموزش دیدگان نظام آموزش عالی به کنش صادقانه

$$= ۲.۲۴۶ + ۰.۵۸۲ (\text{محل تولد}) - ۰.۱۰۹ (\text{تعداد مقالات})$$

۳. بحث و نتیجه‌گیری

این پژوهش نشان داد که در انجام کنش صادقانه، عاملیت و در کنش غیر صادقانه، ساختار از عاملیت مهم‌تر است. در بررسی چرایی این یافته، بررسی اسنادی نشان داد در روایتی از کلام پیامبر اکرم (ص) داریم که «إِنَّ الصِّدْقَ يَهْدِي إِلَى الْبِرِّ وَإِنَّ الْبِرَّ يَهْدِي إِلَى الْجَنَّةِ وَإِنَّ الْكِبْذَ يَهْدِي إِلَى الْفُجُورِ وَإِنَّ الْفُجُورَ يَهْدِي إِلَى النَّارِ وَإِنَّا لَرَجُلٌ لِيَكْذِبُ حَتَّى يَكْتُوبَ عِنْدَ اللَّهِ كَذَابًا» (بخاری، ۱۴۰۱)؛ همانا صدق و راستی، انسان را به طرف خیر و نیکی هدایت می‌کند، خیر و نیکی به بهشت می‌انجامد؛ در حالی که انسان دروغ می‌گوید و به دنبال دروغ می‌رود تا اینکه نامش نزد خدا در زمره دروغگویان ثبت می‌شود. این روایت می‌گوید ساختار هر اجتماعی باید بر پایه درستکاری باشد و وقتی عامل - که همان انسان است - دروغ می‌گوید، دیگر در ساختار دروغگویی خود را اسیر می‌کند و در کنشهای بعدی خود راهی دیگری جز دروغ نمی‌یابد. چنین افرادی همان طور که امام علی (ع) نیز اشاره دارند، افراد ترسویی خواهند بود: «لَوْ تَمَيَّزَتِ الْأَشْيَاءُ لَكَانَ الصِّدْقُ مَعَ الشَّجَاعَةِ وَ كَانَ الْجُبْنَ مَعَ الْكُذْبِ» (نصاری قمی، ۱۳۹۰: ۲۱۸)؛ اگر امور از یکدیگر جدا می‌شدند، راستگویی با شجاعت و دروغگویی با ترس، قرین می‌شد.

کنش صادقانه و عوامل موثر بر آن: رویارویی عاملیت و ساختار در نهاد علم ۲۲۱

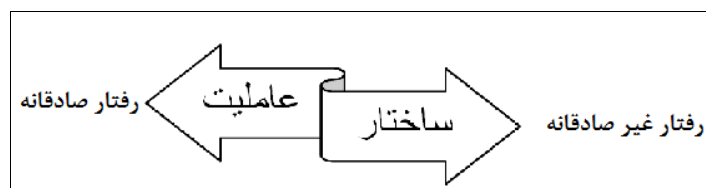
از سویی، بررسی نظریهٔ فرافکنی، نتیجهٔ این پژوهش را تأیید می‌کند. بر مبنای این نظریه، در همهٔ انسانها ویژگی‌های ناخوشایندی وجود دارد که آنها را حتی از خودشان هم پنهان می‌کنند و به کمک سازوکاری ناهوشیار به نام فرافکنی، آنها را به شکل اغراق آمیزی به دیگران نسبت می‌دهند تا به وجود آنها در خودشان اذعان نکنند (اتکینسون و همکاران، ۱۳۸۵). بنابر این، فرافکنی سازوکاری است که باعث می‌شود تا افراد مشکلات، کوتاهی‌ها و شکستهای خود را به دیگران نسبت دهند (شی هی، ۱۳۸۵ به نقل از کاوه، ۱۳۹۱). دستاورد این پژوهش نیز تأیید می‌کند که افراد برای انجام کنش صادقانه، به عاملیت اهمیت می‌دهند؛ حال آنکه علت انجام کنش غیر صادقانه را ساختار می‌دانند.

ز) نتیجه‌گیری

این مطالعه با هدف تعیین اولویت عاملیت یا ساختار در ارتکاب اعمال غیر اخلاقی در علم شکل گرفت و تعیین اولویت از دید شرکت‌کنندگان این پژوهش که از دانش‌آموختگان دانشگاهی بودند، مورد توجه بود. مطالعه کوشش کرد تا به پاسخ پرسشهای پژوهشی ذیل دست یابد:

۱. آموزش‌دیدگان علوم ارتباطات اجتماعی، اولویت ساختار و عاملیت را در گرایش به کنش صادقانه - غیر صادقانه، چگونه تعیین می‌کنند؟ این انتخاب را چگونه می‌توان تبیین کرد؟

نتیجه پژوهش نشان داد ۴۱.۷ درصد شرکت‌کنندگان به تأثیرگذاری توأمان عاملیت و ساختار اذعان دارند. در انجام کنش صادقانه، عاملیت تأثیرگذارتر از ساختار و در انجام کنش غیرصادقانه، ساختار با اهمیت‌تر از عاملیت دانسته شده است. این درحالی است که پژوهشهای پیشین (علیرضایی و همکاران، ۱۳۹۲؛ محمدخانی و همکاران، ۱۳۹۲) تنها به یکی از دو عامل ساختار و عاملیت توجه داشتند.

شکل ۱: تکرش آموزش‌دیدگان نهاد آموزش عالی به تأثیرگذاری عاملیت و ساختار

دربارهٔ تبیین این انتخاب نیز پیش‌تر در بخش تحلیل نظری بحث شد.

۲. از بین عوامل زمینه‌ای مورد بررسی، چه عواملی در تعیین اولویت ساختار و عاملیت مؤثرند؟

آزمون تی مقایسهٔ میانگین همچنین آزمون کای اسکوآر نشان می‌دهد متغیرهای زمینه‌ای وضعیت تأهل، جنسیت، وضعیت اشتغال، مقاله علمی، سفر خارجی، محل تولد و دریافت جایزه، در تعیین اولویت

عاملیت و ساختار تأثیرگذارند. پژوهش دریافت که یک زن تهرانی متأهل شاغل که بیش از سه مقاله علمی- پژوهشی دارد و موفق به اخذ جایزه شده، بیشتر احتمال دارد عاملیت را انتخاب نوع کنش تأثیرگذار بداند؛ در حالی که یک مرد متأهل شاغل که در شهری غیر از تهران متولد شده و بیش از سه مقاله علمی- پژوهشی دارد و سفر خارجی داشته و توانسته است از نهادهای رسمی جایزه بگیرد، بیشتر به اهمیت ساختار تأکید دارد. همچنین یک زن متأهل تهرانی دارای مدرک کارشناسی ارشد که شغلی ندارد و کمتر از سه مقاله علمی- پژوهشی منتشر شده دارد و تا کنون به سفر خارجی نرفته و نتوانسته است جایزه رسمی بگیرد، بیشتر احتمال دارد که بر تأثیرگذاری همزمان عاملیت و ساختار تأکید کند. از میان متغیرهای زمینه‌ای، تأثیرگذاری جنسیت بر اخلاق، در پژوهش موغلی و همکاران (۱۳۹۲) و برجعلی و همکاران (۱۳۹۲) تأیید می‌شود. تأثیرگذار بودن دانشگاه محل فعالیت در تعیین اولویت شرکت‌کنندگان در پژوهش برهانی و همکاران (۱۳۹۲)، تأیید شده بود.

۳. عوامل زمینه‌ای مورد بررسی، چند درصد از علت تعیین اولویت عاملیت یا ساختار در گرایش آموزش دیدگان به کنش صادقانه - غیر صادقانه، را تبیین می‌کنند؟

تحلیل رگرسیون عوامل زمینه‌ای نشان می‌دهد ۴۲.۷ درصد از عوامل تأثیرگذار توسط متغیرهای مورد بررسی تبیین می‌شوند. به عبارتی؛ کمتر از ۶۰ درصد از عوامل، توسط عوامل دیگری که از متغیرهای زمینه‌ای نیستند تبیین می‌شود. اگر چه برای متغیرهای زمینه‌ای، این میزان درصد تبیین‌کنندگی قابل توجه است.

منابع

- قرآن کریم.
- نهج البلاغه. ترجمه سید جعفر شهیدی (۱۳۶۸). تهران: سازمان انتشارات و آموزش انقلاب.
- آراسته، حمیدرضا؛ عبدالرحیم نوه ابراهیم و علیرضا مطلبی فرد (۱۳۸۹). «بررسی وضعیت اخلاق آموزشی اعضای هیئت علمی دانشگاه‌های دولتی شهر تهران». راهبرد فرهنگ، سال سوم، ش ۹: ۲۲۰-۲۰۵.
- آلپورت، گوردن دبلیو و ادوارد ای. جونز (۱۳۷۱). روان‌شناسی اجتماعی از آغاز تا کنون. ترجمه محمدتقی منشی طوسی. مشهد: آستان قدس رضوی.
- آهنگری، فرشته (۱۳۸۶). «پیشینه و بنیادهای اخلاق در ایران و جهان». اخلاق در علوم و فناوری، سال دوم، ش (۳-۴): ۱۱-۲۲.
- ابراهیمی، قربانعلی و عباس بهنوئی گدنه (۱۳۸۹). «سرمايه فرهنگي، مدیریت ظاهر و جوانان: مطالعه دختران و پسران شهر بابلسو». زن در توسعه و سیاست، ش ۳۰: ۱۷۶-۱۵۳.
- ابن شعبه، حسن بن علی (۱۳۸۲). تحف العقول، ج ۱. ترجمه حسن زاده. قم: آل علی (ع).
- اتکینسون، ریچارد اس؛ ریتا ال. اتکینسون و ارنست هیلگارد (۱۳۶۷). زمینه روان‌شناسی. تدوین و ترجمه محمدتقی براهنی، مهدی محی‌الدین و بهروز بیرشک. تهران: رشد.
- اردشیرلاریجانی، محمدباقر؛ فرزانه زاهدی و فریبا اصغری (۱۳۸۳). «اخلاق در پژوهشهای ژنتیک». مجله دیابت و لیپید ایران، سال چهارم، ویژه‌نامه اخلاق در پژوهشهای بالینی پزشکی: ۸۲-۷۱.
- اسلامی، سید حسن (۱۳۸۸-۸۹). «مسئله ارجاع به معاصران در اخلاق پژوهش». راهبرد فرهنگ، ش ۹-۸: ۳۸-۲۱.
- اسولیوان، تام و دیگران (۱۳۸۵). مفاهیم کلیدی ارتباطات، ترجمه میرحسین رئیس‌زاده. تهران: فصل نو.
- امیری، محمداصغر و احمد خامسان (۱۳۹۰). «عدم صداقت علمی تهدیدی برای شرافت نظام آموزش عالی: مروری بر عوامل فردی و زمینه‌ای». نامه آموزش عالی، ش ۱۶.
- انصاری قمی، محمدعلی (۱۳۹۰). غرور الحکم. [بی‌جا]: امام عصر (عج)، ج هفتم.
- ایمان، محمدتقی و اسفندیار غفاری نسب (۱۳۹۰). «معیارهای اخلاقی در پژوهشهای علوم انسانی». اخلاق در علوم و فناوری، سال ششم، ش ۲: ۷۵-۶۶.
- بخاری، محمد بن اسماعیل (۱۴۰۱ ق). صحیح البخاری. بیروت: دار الفکر.
- برجعلی، زهرا و همکاران (۱۳۹۲). «نقش جهت‌گیری مذهبی در ساختار هویت فردی». فصلنامه روان‌شناسی و دین، ش ۲۳: ۱۰۸-۹۷.
- برهانی، فریبا و همکاران (۱۳۹۲). «دیسترس اخلاقی در پرستاران شاغل در بیمارستانهای آموزشی شهر جیرفت». فصلنامه اخلاق پزشکی، ش ۲۶: ۱۳۵.

۲۲۴ ♦ مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی ۵۹

- بهروان، حسین (۱۳۸۳). «بررسی عوامل مؤثر بر میزان تمایل اعضای هیئت علمی دانشگاه به اجرای طرحهای پژوهشی». *دوفصلنامه علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی*، سال اول، ش ۱: ۱۴۷-۱۲۱.
- توسلی، غلامعباس و مریم نجار نهاوندی (۱۳۸۷). «مطالعه تجربی اخلاق کار با تأکید بر جنسیت». *فصلنامه زن در توسعه و سیاست (پژوهش زنان)*، ش ۲۲: ۳۹.
- جان‌علیزاده چوب‌بستی، حیدر و ماکوان اکملی (۱۳۸۷). «عوامل اجتماعی مؤثر بر میزان همکاری اعضای هیئت علمی (مطالعه موردی دانشگاه کردستان)». *راهبرد فرهنگ*، سال اول، ش ۲: ۱۲۲-۱۰۳.
- جوادی یگانه، محمدرضا و سیدضیا هاشمی (۱۳۸۴). «تعارض نفع فردی و نفع جمعی (دوراهی اجتماعی) و عوامل مؤثر بر آن». *نامه علوم اجتماعی*، سال یازدهم، ش ۴ (پیاپی ۲۶): ۱۷۴-۱۴۱.
- چلبی، مسعود و مهدی امیرکافی (۱۳۸۳). «تحلیل چندسطحی انزوای اجتماعی». *مجله جامعه‌شناسی ایران*، ش ۶: ۳۱-۳.
- خالقی فر، مجید (۱۳۸۱). «بررسی ارزش‌های مادی و فرامادی جوانان تحصیل‌کرده ایرانی». *نامه پژوهش فرهنگی*، ش ۷ (پیاپی ۳): ۱۰۷-۱۵۸.
- دلایی میلان، علی و محمد فریدونی (۱۳۹۲). «مطالعه میزان کاربست مدیریت دانش در بین اعضای هیئت علمی دانشگاه ارومیه». *ماهنامه دانشکده پرستاری و مامایی ارومیه*، سال یازدهم، ش ۱۱: ۹۳۶.
- دواس، دی.ای. (۱۳۹۲). *پیمایش در تحقیقات اجتماعی*. ترجمه هوشنگ نایبی. تهران: نی.
- دورکیم، امیل (۱۳۸۱). «درباره تقسیم کار اجتماعی». ترجمه باقر پرهام. تهران: مرکز.
- ذکائی، محمدسعید (۱۳۸۵). «جوانان، جهانی شدن و مهاجرت‌های بین‌الملل: پژوهشی در میان نخبگان جوان». *مجله جامعه‌شناسی ایران*، دوره هفتم، ش ۲: ۷۵-۴۱.
- رفیع‌پور، فرامرز (۱۳۸۱). *موانع رشد علمی ایران و راه‌حلهای آن*. تهران: شرکت سهامی انتشار.
- ریتزر، جورج (۱۳۷۴). *نظریه جامعه‌شناسی در دوران معاصر*. ترجمه محسن ثلاثی. تهران: علمی.
- زندی‌پور، طیبه (۱۳۸۴). «آسیب‌شناسی فرهنگ و اخلاق کار». *پژوهشهای مشاوره‌تازه‌ها و پژوهشهای مشاوره*، ش ۴ (۱۶): ۶۲-۴۷.
- شاکری‌نیا، ایرج (۱۳۹۰). «آشننگی اخلاقی: فشار روانی پنهان در حرفه پستاری». *مجله ایرانی اخلاق و تاریخ پزشکی*، ش ۴ (۳): ۳۷-۲۶.
- شیروانی، امین (۱۳۸۰). «اخلاق پژوهش: چالشهای انتشار نتایج مطالعات». *پژوهش در علوم پزشکی*، ش ۶ (۴): ۲۸۶-۲۸۴.
- صدیق سروستانی، رحمت‌اله (۱۳۸۰). «هم‌پژوهی و هم‌نویسی در ایران». *نامه علوم اجتماعی*، دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران، ش ۹ (پیاپی ۱۸): ۱۳۲-۸۹.
- طایفی، علی (۱۳۷۸). «فرهنگ علمی - پژوهشی ایران (بررسی قابلیت‌ها و تنگناها)». *رهیافت*، ش ۲۱: ۴۷.

کنش صادقانه و عوامل مؤثر بر آن: رویارویی عاملیت و ساختار در نهاد علم ۲۲۵

- عباسی، اقدس (۱۳۹۰). بررسی پابندی به اخلاق حرفه‌ای پزشکان و عوامل مؤثر بر آن از منظر جامعه پزشکی شهر تهران (دانشجویان دوره رزیدنتی دانشگاه تهران). پایان‌نامه کارشناسی ارشد پژوهشگری علوم اجتماعی. دانشگاه الزهراء(س).
- عبد‌الهی، محمد (۱۳۸۱). «عملکرد انجمنهای علمی در زمینه ترویج و توسعه علم و اخلاق». مجله جامعه‌شناسی ایران، ش ۴ (۱): ۶۳-۴۷.
- عزیزی، نعمت‌اله (۱۳۸۸-۸۹). «اخلاق حرفه‌ای در آموزش عالی: تأملی بر راهبردهای بهبود استانداردهای اخلاقی در آموزشهای دانشگاهی». راهبرد فرهنگ، ش ۹-۸: ۲۰۱-۱۷۳.
- علیرضایی، نفیسه و همکاران (۱۳۹۲). «رابطه وجدان کاری با عملکرد شغلی». فصلنامه اخلاق در علوم و فناوری، ش ۲۴: ۷۶.
- فراستخواه، مقصود (۱۳۸۵). «اخلاق علمی رمز ارتقای آموزش عالی، جایگاه و سازوکارهای اخلاقیات حرفه‌ای علمی در تضمین کیفیت آموزشی عالی ایران». اخلاق در علوم و فناوری، ش ۱ (۱): ۲۷-۱۳.
- فراستخواه، مقصود (۱۳۸۷). «بررسی وضع موجود و مطلوب ارزیابی نظام علمی در ایران با تأکید بر بخش آموزش عالی». سیاست علم و فناوری، ش ۱ (۲): ۵۸-۴۳.
- قاضی طباطبایی، سید محمود و سید هادی مرجایی (۱۳۸۰). «بررسی عوامل مؤثر بر خودآثر بخشی دانشگاهی دانشجویان کارشناسی ارشد و دکتری دانشگاه تهران (پژوهشی در حوزه روان‌شناسی اجتماعی و جامعه‌شناسی علم)». فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی، ش ۱۹: ۳.
- قاضی طباطبایی، سید محمود و ابوعلی ودادهیر (۱۳۸۶). «جامعه‌شناسی علم و فناوری: تأملی بر تحولات اخیر جامعه‌شناسی علم». نامه علوم اجتماعی، جدید (پیاپی ۳۱): ۱۴۲-۱۲۵.
- قانع‌راد، محمد امین (۱۳۸۳). «گفتگوی پیش‌الگویی در جامعه‌شناسی ایران». مجله جامعه‌شناسی ایران، ش ۵: ۳۹-۵.
- قانع‌راد، محمد امین (۱۳۸۵). «وضعیت اجتماع علمی در رشته علوم اجتماعی». نامه علوم اجتماعی، جدید (پیاپی ۲۷): ۵۶-۲۷.
- قانع‌راد، محمد امین و فریده حسینی (۱۳۸۴). «ارزش، شبکه روابط و مشارکت در سازمانهای غیر دولتی». مجله جامعه‌شناسی ایران، دوره ششم، ش ۳: ۱۲۳-۹۷.
- کاوه، محمد (۱۳۹۱). آسیب‌شناسی بیماری‌های اجتماعی. تهران: جامعه‌شناسان.
- کرمی، خدابخش (۱۳۸۰). «اصول اخلاق در پژوهش در گروههای خاص». مجله علمی-پزشکی جندی‌شاپور، ش ۳۱: ۴۶.
- کلینی، محمد بن یعقوب (۱۳۶۹). اصول کافی. ترجمه مصطفوی (۴ جلد). تهران: کتابفروشی علمیه اسلامی.

۲۲۶ ♦ مطالعات معرفتی در دانشگاه اسلامی ۵۹

- گدازگر، حسن و محمدباقر علیزاده اقدام (۱۳۸۷). «بررسی سوگیری‌های هنجاری نسبت به علم در بین اعضای هیئت علمی و نقش آن در تولید علم (مطالعه موردی: اعضای هیئت علمی دانشگاه تبریز)». *مجله پژوهشی دانشگاه اصفهان (علوم انسانی)*، ش ۲۹ (۱): ۲۱-۱۰.
- گل‌پرور، محسن و سید حمیدرضا عریضی (۱۳۸۵). «نقش مشارکت شهروندی، شایسته‌سالاری و ساختارهای مدنی در کنش و نگرش کارکنان سازمانها». *فصلنامه رفاه اجتماعی*، سال ششم، ش ۲۳.
- محسنی تبریزی، علیرضا (۱۳۸۱). «آسیب‌شناسی بیگانگی اجتماعی- فرهنگی، بررسی انزوای ارزشی در دانشگاه‌های دولتی تهران». *فصلنامه پژوهش و برنامه‌ریزی در آموزش عالی*، ش ۲۶: ۱۸۲-۱۱۹.
- محمدخانی، مهرانگیز و همکاران (۱۳۹۲). «تأثیر عوامل سازمانی بر سطح اخلاق کار در میان کارکنان ادارات دولتی (مورد شهرستان خوانسار)». *فصلنامه جامعه‌شناسی کاربردی*، ش ۵۰: ۱۶۴-۱۴۳.
- مدنی، حسین و محمدجواد زاهدی (۱۳۸۴). «تعیین اولویت عوامل مؤثر بر تعهد سازمانی کارکنان». *مجله جامعه‌شناسی ایران*، دوره ششم، ش ۱: ۳۳-۳.
- موغلی، علیرضا و همکاران (۱۳۹۲). «بررسی میزان حاکمیت اخلاق کار اسلامی در نظام سلامت در دانشگاه علوم پزشکی اصفهان». *مجله تحقیقات نظام سلامت*، سال نهم، ش ۷: ۷۷۰-۷۶۰.
- ناییب، هوشنگ و تقی آزاد ارمکی (۱۳۸۵). «سکولاریسم و رابطه آن با تحصیلات عالی (مطالعه موردی جامعه شهری تهران)». *مجله جامعه‌شناسی ایران*، ش ۷ (۳): ۹۳-۷۶.
- ندیمی، ایرج (۱۳۸۴). «بدهی‌های رفاقتی». *مجله اقتصاد ایران*، ش ۸۱: ۱۳.
- نراقی، حسن (۱۳۸۲). *جامعه‌شناسی خودمانی*. تهران: اختران.
- نوایی‌نژاد، شکوه (۱۳۷۱). *رفتارهای بهنجار و نابهنجار*. تهران: ابتکار هنر، چ چهارم.
- نوری، حسین بن محمد (۱۴۱۲ ق). *مستدرک الوسائل و مستنبط المسائل*. بیروت: مؤسسه آل البیت.
- وبر، ماکس (۱۳۸۲). *روش‌شناسی علوم اجتماعی*. ترجمه حسن چاووشیان. تهران: مرکز.
- وجدانی، فاطمه و همکاران (۱۳۹۲). «ماهیت تربیت اخلاقی از نظر فردی یا جمعی بودن از دیدگاه علامه طباطبایی (ره)». *فصلنامه پژوهش در مسائل تعلیم و تربیت اسلامی*، ش ۱۸: ۱۱.
- Bennett, Kymberley; K., Linda; S. Behrendt & Jennifer L. Boothby (2011). "Instructor Perceptions of Plagiarism: Are We Finding Common Ground?". *Teaching of Psychology*, January, Vol. 38, 1: 29-35.
- Boser, Susan (2006). "Ethics and Power in Community-Campus". *Partnerships for Research Action Research*, March, Vol. 4, 1: 9-21.
- Christensen, G. Jay (2011). "Plagiarism: Can It Be Stopped?". *Business Communication Quarterly*, June, Vol. 74, 2: 201-204. First Published on April 13, 2011.
- Durkheim, Émile (1982). *Rules of Sociological Method*. New York: Free Press.

- Elgin, Catherine (2011). "Science, Ethics and Education". *Theory and Research in Education*, November, Vol. 9, 3: 251-263.
- Engler, Jennifer N. & Joshua D. Landau (2011). "Source Is Important When Developing a Social Norms Campaign to Combat Academic Dishonesty". *Teaching of Psychology*, January, Vol. 38, 1: 46-48.
- Freud, S. (1988). *Case Histories II* (PFL 9) P. 132.
- Goldman, A.I. (2006). *Simulating Minds: The Philosophy, Psychology and Neuroscience of Mindreading*. Oxford: Oxford University Press
- Henrich, Joseph; Robert Boyd, Samuel Bowles, Colin Camerer, Ernst Fehr, Herbert Gintis, and Richard McElreath (2001). "In Search of Homo Economicus: Behavioral Experiments in 15 Small-Scale Societies". *American Economic Review*, 91 (2): 73-78.
- Holmes, D.S. (1968). *Psychol Bull.* 69(4): 248-268.
- Jensen, Lene Arnett; Jeffrey Jensen Arnett; S. Shirley Feldman; Elizabeth Cauffman (2002). "It's Wrong, But Everybody Does It: Academic Dishonesty among High School and College Students". *Contemporary Educational Psychology*, Vol. 27, Issue 2, April: 209-228.
- Jones, Dorothy L.R., Academic Dishonesty (2011). "Are More Students Cheating?". *Business Communication Quarterly*, June, Vol. 74, 2: 141-150.
- Kenny, Deborah (2007). "Student Plagiarism and Professional Practice". *Nurse Education Today*, Vol. 27: 14-18.
- Landau, Joshua D.; Perri B. Druen and Jennifer A. Arcuri (2002). "Methods for Helping Students Avoid Plagiarism". *Teaching of Psychology*, April, Vol. 29, 2: 112-115.
- Lingen, Mark W. (2006). "Tales of Academic Dishonesty and What Do We Do About It?". *Oral Surgery, Oral Medicine, Oral Pathology, Oral Radiology, and Endodontology*, Vol. 102, Issue 4, October: 429-430.
- Mackey, James Patrick (2000). *The Critique of Theological Reason*. Cambridge University Press.
- Martin, Daniel E. (2012). "Culture and Unethical Conduct: Understanding the Impact of Individualism and Collectivism on Actual Plagiarism". *Management Learning*, July, Vol. 43, 3: 261-273.
- Mazar, Nina on Amir & Dan Ariely (2008). "The Dishonesty of Honest People: A Theory of Self-Concept Maintenance". *Journal of Marketing Research*. Vol. XLV: 633-644.
- Mead, Nicole L.; Roy F. Baumeister; Francesca Gino; Maurice E. Schweitzer; Ariely (2009). "Too tired to tell the Truth: Self-Control Resource Depletion and Dishonesty". *Journal of Experimental Social Psychology*, Vol. 45, Issue 3, May: 594-597.
- Merton, Robert K. (1976). *Sociological Ambivalence and other Essays*. The Free Press. A Division of Macmillan Publishers London Co.
- Patrick Casemen T. (1997). Further Learning from the Patient p. 177

- Salmonowicz, Michael J. (2008). “**Grades and Graduation: An Ethical Dilemma**”. *Journal of Cases in Educational Leadership*, December, Vol. 11, 1: 18-25.
- Selwyn, Neil (2008). “**A Safe Haven for Misbehaving?: An Investigation of Online Misbehavior among University Students**”. *Social Science Computer Review*, Winter, Vol. 26, 4: 446-465.
- Shu, Lisa L.; Francesca Gino and Max H. Bazerman (2011). “**Dishonest Deed, Clear Conscience: When Cheating Leads to Moral Disengagement and Motivated Forgetting**”. *Personality and Social Psychology Bulletin*, March, Vol. 37, 3: 330-349.
- Stowers, Robert H. & Julie Y. Hummel (2011). “**The Use of Technology to Combat Plagiarism in Business Communication Classes**”. *Business Communication Quarterly*, June 2011, Vol. 74, 2: 164-169.
- Sztompka, Piotr (2007). “**Trust in Science: Robert K. Merton's Inspirations**”. *Journal of Classical Sociology*, July 2007, Vol. 7, 2: 211-220.

